

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра сучасної української мови

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Наукова робота з української мови та літератури в ЗЗСО»

обов'язкова дисципліна

Освітньо-професійна програма «Українська мова та література»

Спеціальність 014 «Середня освіта»

Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Рівень вищої освіти: перший (магістерський)

Факультет філологічний

Мова навчання: українська

Розробник: Томусяк Людмила Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасної української мови

Профайл викладача:

<http://clgphil.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/30deps/50modernukrlang/20empl/tomusyak>

Контактний тел. (+380372)584832

E-mail: l.tomusyak@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/user/edit.php?id=17155&course=1>

Консультації   Онлайн-консультації: (за домовленістю)

Очні консультації: четвер 13.00 – 14.20

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни). Науково-дослідна робота студентів – це навчальна дисципліна, що допомагає студентам у написанні магістерських робіт, оскільки узагальнює теоретичні відомості з основних розділів української мови як науки, розкриває, поширює і вдосконалює вчення про семантичну і структурну організацію лексичних та граматичних одиниць мови, особливості їх функціонування у мові та мовленні, орієнтуючись при цьому на нові лінгвістичні концепції XX-XXI століття.

2. Мета навчальної дисципліни: повторити і поглибити знання студентів 5-го курсу з методики наукового аналізу мовного матеріалу, його систематизації, що сприяє відображенню мовних одиниць у системі, визначенню їх функціонального потенціалу та розкриттю єдності структурно-семантичного і функціонального аспектів; ознайомити студентів з основними напрямками сучасних наукових досліджень у галузі мовознавства.

3. В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти можуть набути таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: здатність виконувати складні фахові завдання та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності у галузі лінгвістики.

Загальні компетентності:

- науково-дослідницька – уміння ефективно забезпечити проведення кваліфікованих досліджень у галузі лінгвістики та дидактики викладання мови, виявити мовне явище, зібрати матеріал, систематизувати та описати його, відтворювати природу лінгвістичних універсалій, проводити дослідження структурно-змістовної комунікативної організації та функціонування мовленнєвих явищ, розробляти актуальні проблеми сучасного, загального та галузевого мовознавства, теорії та методики викладання мови (у тому числі як іноземної), користуватися різними методами і методиками наукового дослідження мовного матеріалу із застосуванням сучасної методології, використовувати у своїй діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію тощо;

- когнітивна – готовність до постійного підвищення освітнього рівня, потреба в актуалізації та реалізації особистісного потенціалу, здатність самостійно здобувати нові знання й уміння, мотивація до саморозвитку й підвищення рівня кваліфікації;
- інформаційна – перманентне самозбагачення науково-практичними досягненнями в галузі філології, володіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, уміння користуватися друкованими та електронними джерелами інформації, обробляти її відповідно до мети і завдань педагогічного процесу;
- соціальна – здатність взяти на себе відповідальність, виявити лідерські якості, працювати в команді, спільно виробляти рішення і брати участь у їх реалізації, уміння поєднувати особисті інтереси з потребами колективу і суспільства.

Фахові компетентності:

- комунікативна – уміння забезпечувати писемну і усну комунікацію, розуміти особливості мовленнєвої ситуації в здійсненні процесу міжкультурного спілкування, застосовувати у процесі комунікативної діяльності різні типи обробки інформації (доповідь, реферування, анотацію, коментар, резюме), використовувати сучасні електронні мережі з метою ефективної комунікації;
- лінгвістична – досконале володіння літературними нормами української мови, використання її мовних засобів з різними комунікативно-прагматичними інтенціями;
- лінгводидактична – уміння виявляти труднощі засвоєння мови та шляхи їх подолання, визначати принципи і методи навчання відповідно до різних вікових й психолого-соціальних груп учнів, шляхи і засоби формування комунікативної компетентності;
- методична – уміння забезпечити належний методичний рівень усіх форм занять, вибрати оптимальний метод навчання української мови з урахуванням психолого-педагогічної характеристики аудиторії та реалізувати його, методично забезпечити самостійну роботу учнів та

студентів, здійснювати керівництво науково-дослідною роботою студентів, скласти план науково-дослідницької роботи, використовуючи фахову літературу та сучасні джерела наукової інформації, скласти та підготувати до друку методичні вказівки, збірники вправ, посібники тощо;

- освітньо-виховна – уміння створити психолого-педагогічні умови для процесу навчання і виховання, проводити всебічну виховну роботу (патріотичного, морально-етичного, екологічного, правового, економічного спрямування) на заняттях усіх типів реалізувати виховну мету уроку (заняття) засобами української мови, проводити позакласні та позааудиторні виховні засоби різного типу, використовувати фахову компетенцію для дієвого впливу на особистість, молодіжні товариства та об'єднання;
- прогностична – уміння планувати і творчо конструювати навчальний процес загалом, а також процес навчання конкретного матеріалу з урахуванням особливостей типу навчального закладу, індивідуальних та вікових особливостей учнів, прогнозувати труднощі засвоєння навчального матеріалу та визначати оптимальні шляхи їх подолання;
- управлінська – уміння керувати навчальним та виховним процесом, вносити до навчальних планів методично правильні корективи з метою досягнення бажаного результату навчання відповідно до мети володіння українською мовою та літературою; уміння удосконалювати навчально-виховну діяльність з урахуванням причин попередніх невдач та помилок учнів.

4. Пререквізити. Дисципліна «Сучасна українська літературна мова» на 1-4 курсах за ОКР «Бакалавр», НДРС на 3 і 4 курсах і написання курсових робіт.

5. Програмні результати навчання.

- Володіння концепціями гуманітарних наук та вміння користуватися методами цих наук у різних сферах педагогічної та науково-дослідницької діяльності.
- Вміння користуватися науковою та науково-методичною літературою, аналізувати стан дослідження актуальних проблем професійної галузі.

- Уміння спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід провідних фахівців та в подальшому використовувати його прогресивні елементи у професійній діяльності.
- Здатність оперувати технологіями та знаннями, що задовільняють потреби інформаційного суспільства.
- Досконале володіння українською мовою на рівні професійного і повсякденного спілкування.
- Володіння теоретичними знаннями з української мови, основними лінгвістичними категоріями, механізмами комунікації.
- Володіння основними комунікативно-прагматичними стратегіями й тактиками мовленнєвої діяльності, основами культури усного й писемного мовлення, вміннями й навичками спілкування в різних дискурсивних ситуаціях відповідно до досвіду, інтересів та психологічних особливостей співрозмовників.
- Володіння навичками офіційно-ділового стилю спілкування в різних комунікативних ситуаціях, правилами аналізу та інтерпретації текстів гуманітарного спрямування.
- Володіння знаннями про закономірності процесу навчання української мови, а також про зміст і особливості всіх компонентів цього процесу: мети, методів, засобів тощо.
- Уміння творчо узагальнювати прогресивні науково-практичні надбання в галузі навчально-педагогічної діяльності на світовому рівні та укладати на їх основі авторські наукові й навчально-методичні праці.
- Уміння запобігати типовим помилкам, введення нового граматичного матеріалу, роботи над вимовою, перевірки розуміння та закріплення нового матеріалу.
- Володіння методикою майстерного викладання української мови в загальноосвітніх, середніх спеціальних школах та вищих навчальних закладах, методикою виховної роботи, технологією організації творчої діяльності учнівського та студентського колективу;

- Уміння здійснювати проектування процесу навчання як системи взаємопов'язаних окремих ланок (навчальних занять), змістовно і логічно пов'язаних між собою; уміння обирати оптимальні форми організації навчання та структуру занять з української мови та літератури для досягнення конкретної мети.

6. Опис навчальної дисципліни

6.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні	
Денна	5-й	9	4	120	2	16	14			80	10	залік
Заочна	5-й	9	4	120	2	4	4			108	4	залік

6.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми практичних занять	Змістовий модуль 1. Методологічна основа мовознавчих досліджень											
Тема 1. Структура та оформлення магістерських робіт	15	2	2		1	10	15	1	1		1	12
Тема 2. Основні напрями та проблематика сучасних наукових досліджень	17	2	2		1	12	15				1	14
Тема 3. Методологічна	16	2	1		1	12	14	1	1			12

основа мовознавчих досліджень. Методи дослідження лінгвістики												
Тема 4. Антропоцентризм та поліпарадигмальність як провідні дослідницькі пріоритети сучасних наукових досліджень	17	2	1		2	12	14					14
Разом за ЗМ1	65	8	6		5	46	58	2	2		2	52
Теми практичних занять	Змістовий модуль 2. Основні напрями сучасної лінгвістики											
Тема 1. Функціональна лінгвістика: поверхневий та глибинний зміст мовних одиниць	18	4	4		2	8	17				1	16
Тема 2. Сутність та категорії комунікативної лінгвістики	20	2	2		2	14	23	1	1		1	20
Тема 3. Прагматичні аспекти комунікації. Наукові дослідження прагматичного спрямування	17	2	2		1	12	22	1	1			20
Разом за ЗМ2	55	8	8		5	34	62	2	2		2	56
Усього годин	120	16	14		10	80	120	4	4		4	108

6.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1	Методика статистичного аналізу
2	Комплексний лінгвістичний аналіз художнього тексту
3	Синтаксис і стилістика художнього тексту
4	Художнє мовлення як репрезентант мовної особистості автора
5	Засоби експресивізації художнього мовлення
6	Дискурс як спосіб здійснення комунікативно-прагматичного впливу на адресата

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота, лабораторна робота) відповідь студента та ін.

Формами підсумкового контролю є залік, екзамен, комплексний іспит.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- аналітичні звіти;
- реферати;
- есе;
- розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

(Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти Залік

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)		Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль № 2		

T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3		
5	10	5	10	10	10	10	40	100

T1, T2... – теми змістових модулів.

8. Рекомендована література –основна

1. Бахтін М. Висловлювання як одиниця мовленнєвого спілкування / Михайло Бахтін //Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / [за ред. М.Зубрицької]. – Львів : Літопис, 2001. – С. 406-415.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : Підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : ВЦ «Академія», 2004. – 344 с.
3. Бойко Н. І. Експресиви в системі художнього тексту / Н. І. Бойко // Література та культура Полісся : зб. наук. пр. – Ніжин, 2007. – Вип. 34. – С. 3–8.
4. Виноградов В. В. О теории художественной речи / В. В. Виноградов. – М. : Высшая школа, 1971. – 240 с.
5. Голянич М. І., Іванишин Н. Я., Ріжко Р. Л., Стефурак Р. І. Лінгвістичний аналіз тексту: словник термінів / [Голянич М. І., Іванишин Н. Я., Ріжко Р. Л., Стефурак Р. І.]; за редакцією М. І.Голянич. – Івано-Франківськ: Сімик, 2012. – 392 с.
6. Гуйванюк Н. В., Агафонова А. М. Антропоцентричний підхід до вивчення мовних явищ (на матеріалі авторизованих конструкцій сучасної української мови): Навчальний посібник / Н. В. Гуйванюк. – Чернівці: Рута, 2001. – 56 с.
7. Гуйванюк Н. В. Слово – Речення – Текст : Вибр. праці / Н. В. Гуйванюк. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – 664 с.
8. Єрмоленко С. Я. Синтаксис і стилістична семантика / С. Я. Єрмоленко. – К.: Наукова думка, 1982. – 212 с.
9. Ефимов А. И. Стилистика художественной речи : литературная критика / А. И. Ефимов. – 2-е изд., доп. и перераб. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1961. – 520 с.
10. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту: навч.посіб. / Т. А. Єщенко – К. : Видавничий центр «Академія», 2009. – 264 с.
11. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – М.: Гнозис, 2004. – 390 с.
12. Кухаренко В. А. Лингвостилистическое исследование английской художественной речи / В. А. Кухаренко. – Одесса, 1973. – 386 с.
13. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту / В. А. Кухаренко. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 272 с.

14. Кухар-Онишко О. С. Індивідуальний стиль письменника: генезис, структура, типологія / О. С. Кухар-Онишко. – Київ : Вища школа, 1985. – 175 с.
15. Лотман Ю. М. Структура художественного текста / Ю. М. Лотман. – СПб. : Искусство – СПб, 1998. – 285 с.
16. Перебийніс В. І. Статистичні методи для лінгвістів : Навчальний посібник / В. І. Перебийніс. – Вінниця : “Нова Книга”, 2001. – 168 с.
17. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава : Довкілля. – К., 2006. – 716 с.
18. Сологуб Н. Мова художнього твору як текст / Надія Сологуб // Науковий вісник Чернівецького національного університету: [зб. наук. пр. / наук. ред. Б. І. Бунчук]. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 475-477 : Слов’янська філологія. – С. 497–500.
19. Українська мова : енциклопедія / Ред. кол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О., Заблюк М. П. [та ін.]. - [2-ге вид., випр. і доп.]. – К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. Бажана, 2004. – 824 с.
20. Шабат-Савка С. Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові: монографія / С. Т. Шабат-Савка. – Чернівці: «Букрек», 2014. – 412 с.